

ЕКОНОМІКА

УДК 330.1: 338.24: 339.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14753146>

Зелена економіка та фінансова система: роль інвесторів у підтримці сталого розвитку

Морозов Володимир Іванович

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри глобальної економіки, Державний біотехнологічний університет, Харків, 61000, вулиця Алчевських, 44, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-3984-349X>

Ішук Оксана Вікторівна

аспірантка кафедри міжнародної економіки, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, 03057, Київ, просп. Берестейський (Перемоги), 54/1, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7608-6838>

Іоанно Владислав Валерійович

Підприємець у сфері маркетингу та IT, <https://orcid.org/0009-0000-9612-323X>

Прийнято: 09.01.2025 | Опубліковано: 28.01.2025

***Анотація.** Питання захисту довкілля нині є одним із найбільш принципових, оскільки збереження ресурсів - це не лише нагальна потреба, а й стратегічна умова забезпечення сталого розвитку. В рамках цього, зелена економіка набуває особливого значення як інноваційна модель господарювання, котра поєднує в собі економічне зростання та мінімізацію екологічного впливу. Варто відзначити, що фінансова система відіграє ключову роль у трансформації економіки сталого розвитку, стимулюючи*

інвестиції у відновлюванні джерела енергії, екологічно чисті технології та енергоефективні рішення.

Роль інвесторів у сприянні переходу до зеленої економіки надзвичайно велика і головним чином залежить від ресурсного капіталу, виділеного на проєкти, які б відповідали цілям сталого розвитку. Такі дії є каталізатором екологічних інновацій, і, разом з тим, сприяють підвищенню екологічної свідомості бізнесу та суспільства. Нині виклики, які уповільнюють розвиток зеленої економіки, характеризуються недостатністю фінансових стимулів, недосконалістю регуляторної бази та відсутністю узгодженості міжнародних стандартів. Цей процес потребує активної участі держави, міжнародних організацій та бізнес-спільноти в створенні сприятливих умов для інвестування у сталий розвиток.

Перехід до зеленої економіки неможливо здійснити без активної участі всіх учасників ринку, в тому числі державних органів та фінансових інституцій, а також окремих інвесторів. Поглиблена інтеграція екологічних та соціальних пріоритетів у фінансових процесах здатна забезпечити баланс, який би враховував інтереси всього суспільства. Для цього важливо забезпечити доступ до сучасних фінансових інструментів, таких як зелені облігації, екологічні фонди та механізми державного приватного партнерства, які здатні мобілізувати значний капітал на екологічно орієнтовані проєкти. Такий підхід сприятиме не лише досягненню поставлених цілей сталого розвитку, а й підвищить конкурентоспроможність вітчизняної економіки у міжнародному просторі.

Ключові слова: *зелена економіка, фінансова система, стале виробництво, інвестори, енергоефективність, фінансові інструменти, відновлювальні джерела енергії.*

Green economy and financial system: the role of investors in supporting sustainable development

Morozov Volodymyr Ivanovych

Candidate of Sciences in Economy, Docent, Associate Professor of the Department of Global Economy, State Biotechnological University, 61000, Kharkiv, 44 Alchevskih Street, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-3984-349X>

Ishchuk Oksana Viktorivna

Postgraduate Student of the Department of International Economics, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, 03057, Kyiv, Beresteysky Prospect (Prospect Peremogy), 54/1, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7608-6838>

Ioanno Vladyslav Valeriiovych

An entrepreneur in the field of marketing and IT, <https://orcid.org/0009-0000-9612-323X>

Abstract. *The issue of environmental protection is currently one of the most fundamental, since resource conservation is not only an urgent need, but also a strategic condition for ensuring sustainable development. Within this framework, the green economy acquires special importance as an innovative business model that combines economic growth and minimizing environmental impact. It is worth noting that the financial system plays a key role in the transformation of the sustainable development economy, stimulating investments in renewable energy sources, environmentally friendly technologies and energy-efficient solutions.*

The role of investors in promoting the transition to a green economy is extremely large and mainly depends on the resource capital allocated to projects that would meet the goals of sustainable development. Such actions are a catalyst for environmental innovations, and, at the same time, contribute to raising the

environmental awareness of business and society. Currently, the challenges that slow down the development of the green economy are characterized by the lack of financial incentives, the imperfect regulatory framework and the lack of coordination of international standards. This process requires the active participation of the state, international organizations and the business community in creating favorable conditions for investing in sustainable development.

The transition to a green economy cannot be achieved without the active participation of all market participants, including state bodies and financial institutions, as well as individual investors. Deeper integration of environmental and social priorities in financial processes can ensure a balance that takes into account the interests of the entire society. To do this, it is important to ensure access to modern financial instruments, such as green bonds, environmental funds and public-private partnership mechanisms, which are able to mobilize significant capital for environmentally oriented projects. Such an approach will not only contribute to achieving the set goals of sustainable development, but will also increase the competitiveness of the domestic economy in the international space.

Keywords: *green economy, financial system, sustainable production, investors, energy efficiency, financial instruments, renewable energy sources.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Тема зеленої економіки в сучасному суспільстві викликана екологічними загрозами, які впливають на людство. До таких загроз варто віднести зміну клімату, вичерпування природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища тощо. Визначені проблеми ставлять під загрозу не лише екологічну безпеку, а й екологічну стабільність, екологічний добробут та соціальну безпеку загалом. Зелена економіка є основою для подолання цих проблем, оскільки спрямовується на захист та відновлення природних ресурсів, зменшення викидів парникових газів і впровадження екологічно безпечних технологій. Разом з тим, вона сприяє створенню умов для сталого використання

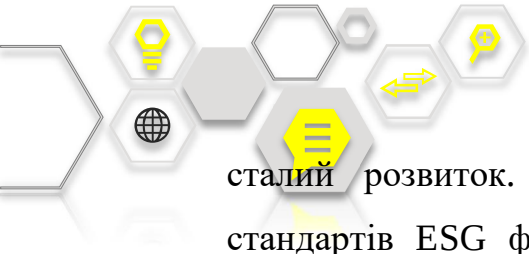

природних багатств, в тому числі й через перехід на відновлювані джерела енергії, зменшення відходів і впровадження принципів циркулярної економіки. Такий підхід дозволяє не лише мінімізувати негативний вплив на довкілля, а й сприяти економічному зростанню за рахунок розвитку «зелених» секторів економіки.

Актуальність дослідження питання провадження зеленої економіки і її привабливість в інвестиційному плані обумовлена необхідністю переходу до сталого розвитку, який враховує екологічні, соціальні та економічні виклики. Інвестори дедалі частіше звертають увагу на проєкти, які сприяють зменшенню вуглецевого сліду, розвитку відновлюваної енергетики та впровадженню екологічно безпечних технологій. Так, зелена економіка відкриває нові можливості для інвесторів у сферах енергоефективності, екологічного будівництва, транспорту та управління відходами, створюючи умови для формування стійких фінансових інструментів, зокрема зелених облігацій та екологічних інвестиційних фондів. Таким чином, дослідження зазначеного питання має значну актуальність, яка сприяє глибшому розумінню ролі зеленої економіки, формуванню стратегій, що інтегрують економічну вигоду з екологічною відповідальністю, а також визначення її інвестиційної привабливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання зеленої економіки та фінансової системи займалися різні науковці, зокрема А. Яцун та Н. Вдовенко [2], В. В. Зубко, Ю. Г. Чербаджи [3], А. О. Білоконь [4], О. Тарасова [6], Л. Бондаренко та А. Блавт [7], П. А. Фісуненко [12], І. С. Біла та Н. В. Красман [14], В. С. Чала [15] та інші. Однак попри розробленість теми, питання залишається відкритим і потребує додаткового розгляду.

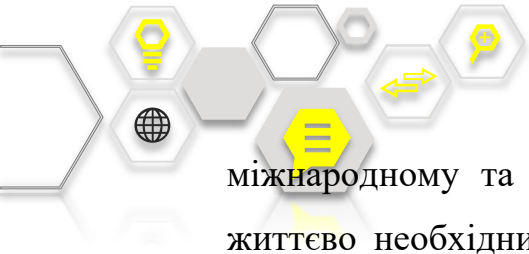
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однією з невирішених проблем у сфері зеленої економіки є недостатність фінансових стимулів для інвесторів, які готові вкладати кошти в екологічні проєкти, оскільки держава перебуває в стані війни. Регуляторна база багатьох країн залишається недосконалою і сприяє стримуванню розвитку інвестицій у

сталий розвиток. Разом з тим, відсутність узгодженості міжнародних стандартів ESG формує труднощі, пов'язані з глобальною координацією екологічних ініціатив. Недостатній рівень екологічної свідомості бізнесу та суспільства уповільнює попит на зелені продукти та технології. Для подолання цих викликів потрібні комплексні підходи, які б об'єднували державу, бізнес і міжнародну спільноту.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) Метою статті є аналіз ролі інвесторів у підтримці розвитку зеленої економіки та дослідження впливу фінансової системи на реалізацію принципів сталого розвитку. Завданнями дослідження є: розкрити зміст концепції зелених фінансів та зеленої економіки; охарактеризувати роль зеленої економіки, а її значення для України; визначити шляхи реалізації «зеленої бізнес-моделі» з впровадженням інвестиційних механізмів; провести характеристику перспективи успішного залучення іноземних інвесторів за принципами ESG; вказати на головні умови, що сприяють реалізації «зеленої економіки» в Україні у воєнний та поствоєнний період.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Світова спільнота взяла курс на впровадження принципів зеленої економіки, які орієнтовані на зменшення вуглецевих викидів, ефективне використання природних ресурсів та впровадження екологічно чистих технологій. Цей підхід дозволяє поєднати економічне зростання зі збереженням довкілля, сприяючи створенню умов для сталого розвитку та підвищення інвестиційної привабливості держави. Сучасні дослідники, займаючись питанням «зеленого фінансування» вказують, що концепція сталого розвитку, впроваджена США за підтримки інших країн світу за останні 30-40 років стала консенсусно-офіційною парадигмою світової економіки XXI століття. В рамках цієї концепції зелена економіка розглядається як стратегічний вектор сталого фінансування. Енергетичний перехід до «зеленої» світової фінансової системи став однією з головних тенденцій XXI століття, яка потребує значних зусиль і ресурсів на

міжнародному та міждержавному рівнях. Ці процеси є незворотними та життєво необхідними, оскільки безконтрольне використання й виснаження ресурсів планети може мати катастрофічні наслідки для людства.

Одним з інноваційних напрямів сталого розвитку, спрямованого на підтримку гармонії між людиною і природою, є «зелені фінанси». Їх концепція виникла на перетині теорії фінансів, реального сектора економіки та економіки природокористування. Варто відзначити, що межа між «зеленими» та традиційними фінансами з економічної точки зору доволі умовна, оскільки виконує свої функції переважно подібними методами й засобами. Проте саме фінансова система з її специфічними інструментами відіграє ключову роль у переході від «коричневої» економіки до «зеленої». У наукових колах триває активна дискусія щодо визначення поняття як фінансів загалом, так і «зелених фінансів» зокрема. Варто відзначити, що засади формування «зеленої економіки» закладено в концепції сталого розвитку наприкінці 1990-х років англійськими економістами, обґрунтовуючи необхідність підтримки екологічної політики. На початку 2000-х в рамках реалізації глобальної стратегії сталого розвитку широкого розповсюдження в економічній науці набули нові моделі зеленої економіки, серед яких: низьковуглеводнева, біоекономіка, «блакитна економіка» тощо. Принцип екологічного спрямування присутній у всіх моделях і частіше за все на практиці вони розглядаються як тотожні, однак між ними існують певні відмінності, залежно від того, які пріоритети містяться в основі їх реалізації. Наприклад, низьковуглецева економіка зосереджує увагу на зменшенні викидів парникових газів і перехід на альтернативні джерела енергії. Біоекономіка орієнтується на використання біологічних ресурсів та інновацій у сфері біотехнологій. «Блакитна економіка» спрямована на раціональне використання водних ресурсів і розвиток економічної діяльності, пов'язаної з океанами та морями. Загалом, ці моделі, попри спільну екологічну спрямованість, відрізняються сферами застосування, технологічними

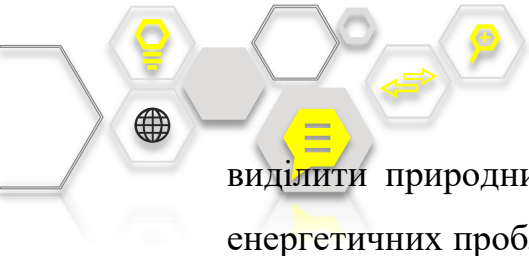
підходами та ключовими цілями, що дозволяє адаптувати їх до різних умов та потреб регіонів і країн[1, с. 66].

Вітчизняні дослідниці А. Яцун та Н. Вдовенко зазначають, що наразі ключове завдання полягає в забезпеченні ефективного моніторингу стану довкілля та розвиток технологій, які б сприяли збереженню природних ресурсів і зменшенню викидів. Саме концепція сталого розвитку є основою для досягнення балансу між задоволенням потреб сучасного суспільства та збереженням ресурсів і можливостей для майбутніх поколінь.

Збалансований підхід до економічного, соціального та екологічного розвитку відображається у способах розробки та впровадженні фінансових інструментів. Сучасні фінансові механізми сталого розвитку спрямовані на залучення ресурсів для реалізації проєктів, орієнтованих на охорону довкілля, соціальний та інші аспекти стійкого розвитку. До прикладу, зелені інвестиції сприяють фінансуванню екологічно чистих технологій і скороченню викидів CO₂. Зелені облігації та імпакт-інвестування є інструментами для підтримки проєктів, визначених соціальною та екологічною метою, формуючи джерела капіталу для важливих рішень. Такі фінансові інструменти не лише стимулюють розвиток сталої економіки, а й заохочують інвесторів до співпраці, допомагаючи зменшити негативний вплив на довкілля та підвищити рівень соціальної відповідальності бізнесу, що робить їх незамінними в реалізації принципів сталого розвитку.

Варто наголосити на тому, що для ефективного використання цих інструментів необхідна надійна регуляторна база, котра забезпечила прозорість та відкритість фінансових операцій. Співпраця між усіма секторами суспільства є ключовим фактором для досягнення цілей сталого розвитку та стабільності в країні [2, с. 236].

Група дослідників В. В. Зубко та Ю. Г. Чербаджи погоджується з тим, що модель «зеленої економіки» спрямовується на зниження негативного впливу на стан довкілля, раціональне використання ресурсів та соціальну інклюзивність. Серед першочергових напрямів інвестування необхідно

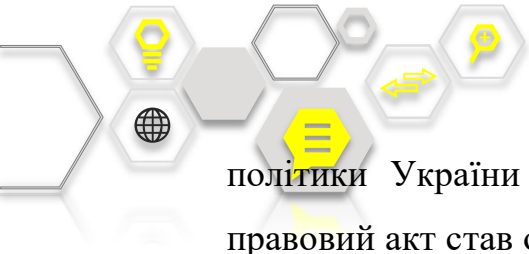

виділити природний капітал, екологічне виробництво, а також розв'язання енергетичних проблем [3, с. 314].

Сталий розвиток та стабільне економічне зростання будь-якої країни тісно пов'язані з підвищенням ефективності використання природних ресурсів та їх продуктивності. Це передбачає своєчасну модернізацію національної економіки, покращення умов для ведення бізнесу тощо. Розвиток зеленої економіки в Україні є ключовою складовою Угоди про асоціацію з ЄС, а після офіційного набуття статусу кандидата на вступ до Євросоюзу вимагає реалізації конкретних заходів на шляху до енергетичного переходу. Для досягнення цієї мети уряд визначив серед пріоритетів розвиток відновлюваної енергетики, підвищення енергоефективності та впровадження енергозберігаючих технологій. Планується збільшення частки енергоносіїв із відновлюваних джерел, зменшення обсягів споживання енергоресурсів, раціональне використання бюджетних коштів, а також стимулювання населення до ощадливого використання ресурсів. Такі заходи сприятимуть покращенню рівня життя громадян шляхом зменшення комунальних витрат.

Розбудова економіки України на основі сталого розвитку та врахуванням європейського зеленого курсу є надзвичайно важливим завданням. Практичний механізм реалізації цієї стратегії полягає у впровадженні зеленої економіки, головна ідея якої полягає у зниженні негативного впливу на довкілля шляхом створення нових «зелених» галузей, модернізації існуючих, врахування цінності природного капіталу в системі обліку та оподаткування, а також забезпечення справедливого розподілу природних ресурсів. Реалізація цих заходів має супроводжуватися активізацією інвестиційних процесів, випереджальними діями на ринку зелених інвестицій та збереженням природного середовища для майбутніх поколінь [4, с. 15].

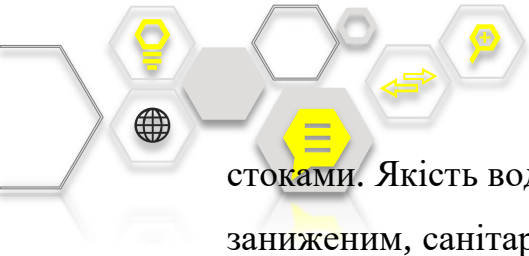
В Україні питанням розвитку «зеленої економіки» почали опікуватися порівняно нещодавно. Як наслідок, у 2020 році урядом держави прийнято Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної

політики України на період до 2030 року» [5]. Ухвалений нормативно-правовий акт став основою для формування «зеленої економіки» в Україні, а серед основних цілей і пріоритеті нормативно-правовим актом визначено забезпечення сталого виробництва та споживання, а також сталий розвиток природно-ресурсного потенціалу України.

Дослідниця О. Тарасова зазначає, що реалізація «зеленої бізнес-моделі» та проєктів без залучення державного капіталу і традиційних методів фінансування – неможлива. Зважаючи на це, одним із дієвих механізмів залишається інвестиційна діяльність, яка не лише сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів, але й забезпечує впровадження інноваційних рішень, спрямованих на зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Інвестиційна діяльність є основою для залучення приватного капіталу, розвитку партнерства між бізнесом і державою, а також підтримкою сталого зростання економіки шляхом створення нових робочих місць, підвищення енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії.

Як вважає О. Тарасова, Україна зможе перейти до моделі сталого розвитку за умови модернізації всіх секторів економіки, шляхом впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих і більш екологічних технологій виробництва. Окрім того, збільшення обсягів експорту української продукції на ринки ЄС безпосередньо залежить від дотримання високих екологічних стандартів, встановлених у Європі. Разом з тим, погіршенням екологічного стану, довкілля, викиди металургійних та енергетичних підприємств, які щороку забезпечують 30-35% загального забруднення від стаціонарних джерел, використанням застарілого обладнання, яке, за статистикою, втричі перевищує обсяги шкідливих викидів порівняно з сучасними технологіями, країна зіштовхується з дефіцитом води, що становить близько 4 мільярдів кубометрів, а майже всі поверхневі та підземні води забруднені промисловими, побутовими й сільськогосподарськими

стоками. Якість води в багатьох випадках навіть не відповідає чинним, хоча й заниженим, санітарним нормам [6, с. 170].

Окреслені проблеми свідчать про необхідність розвитку зеленої економіки та формування безпечного інвестиційного клімату, здатного стимулювати впровадження інноваційних технологій і, як наслідок, зменшити шкідливий вплив на довкілля та підвищити ефективність використання ресурсів. Формування сприятливого інвестиційного клімату забезпечить залучення міжнародних партнерів, які вже мають успішний досвід у творенні зеленої економіки, однак для цього необхідно провести баланс між фінансовими інтересами інвесторів та екологічними цілями держави. Для цього необхідно чітко визначити прозорі правила гри, сформулювати умови надання пільг для «зелених» проєктів, а також забезпечити довгострокову стабільність та захист прав інвесторів, налаштованих вкладати кошти в сталий розвиток.

Перспектива успішного залучення іноземних інвесторів до сприяння розвитку зеленої економіки в Україні пов'язана перш за все з масштабами руйнування енергетичного сектору, які стали наслідком війни. Російсько-українська війна призвела до знищення чи серйозних пошкоджень значної частини енергетичної інфраструктури, зокрема електростанцій, підстанцій, магістральних ліній електропередач та мереж газопостачання. Окреслені проблеми стали справжнім викликом для енергетичної безпеки країни й водночас відкрились можливості для повного переосмислення в енергетичному секторі, який є базою для впровадження відновлювальних джерел енергії. Замість відновлення застарілих потужностей, знищених росією, Україна має унікальну можливість збудувати сучасну, децентралізовану та екологічно сприятливу енергетичну систему, орієнтовану на вітрову, сонячну та біоенергетику. Залучення інвесторів до відновлення та модернізації цього сектору є важливим кроком на шляху до зміцнення економіки та підвищення стійкості перед новими викликами.

Українські дослідники Л. Бондаренко та А. Блавт зазначають, що наразі Україна перебуває у фокусі міжнародної фінансової підтримки, спрямованої на протидію агресії з боку РФ та сприяння відновленню країни. Водночас сучасним ключовим критерієм для залучення інвестицій є дотримання принципів стійкості та відповідність ESG-критеріям. Дослідники наголошують на тому, що вступ України на шлях зеленої економіки, тим самим забезпечивши конкурентні переваги на світових ринках, які ґрунтуються на ESG-стратегії. Остання інтегрує: відповідальне ставлення до довкілля (E – environment), високий рівень соціальної відповідальності (S – social) та ефективне корпоративне управління (G – governance).

Фінансування сталого розвитку ґрунтується на підході, який передбачає максимальне використання можливостей фінансових потоків усіх рівнів – приватних і державних, національних і міжнародних – для досягнення поставлених цілей. Інвестори дедалі частіше орієнтуються на відповідність об'єктів інвестування ESG-принципам під час ухвалення рішень щодо капіталовкладень.

Принципи ESG охоплюють аспекти, які визначають, як компанії реагують на процеси, пов'язані зі зміною клімату та збереженням навколишнього середовища, що є особливо важливим в умовах війни. Окрім того, вони також сприяють зміцненню корпоративної соціальної відповідальності. Таким чином, для сучасних управлінців важливим критерієм у виборі джерел фінансування сталого розвитку є високі показники ESG, інтегровані у національну стратегію післявоєнного відновлення.

Зважаючи на прагнення України досягти Цілей сталого розвитку ООН, компанії активно включають ці цілі у свої ESG-стратегії. Концепція ESG була запропонована у 2004 році в рамках «спільної ініціативи» ООН та 50 провідних фінансових установ. У межах цієї ініціативи компанії оцінюються за рівнем екологічної, соціальної та управлінської ефективності, охоплюючи кліматичні проблеми, боротьбу із забрудненням довкілля, прозорість управління тощо [7].

ESG оцінює, наскільки діяльність компаній відповідає екологічним та соціальним принципам, забезпечуючи при цьому високі стандарти доброчесності у корпоративному управлінні. Провідні держави світу постійно наголошують на важливості розвитку зеленої економіки та посилюють значення критеріїв стійкості. Наприклад, Європейський інвестиційний банк надав Україні фінансову допомогу у розмірі 668 млн євро для відновлення критичної та соціальної інфраструктури, яка постраждала внаслідок обстрілів російськими військами. Крім того, ще на початку 2022 року цей банк підвищив вимоги до соціальних та екологічних стандартів, які застосовуються до всіх його проєктів [8].

Ефективність інвестицій у зелену економіку значною мірою залежить від багатьох чинників, які ґрунтуються на принципах ESG. Проте значна частина інвесторів переконана в результативності інвестицій, орієнтованих на ESG-критерії. Для зниження інвестиційних ризиків активно функціонують ESG-фонди, які спеціалізуються на вирішенні екологічних, соціальних та управлінських проблем. Інвестування відповідно до ESG-принципів сприяє уникненню компаній, що ведуть ризиковану або неетичну діяльність. Такий підхід орієнтований не лише на дотримання ESG-критеріїв, а й на забезпечення фінансової ефективності відповідального інвестування, що є важливим чинником відновлення економіки, її стабільного розвитку та стійкого зростання у майбутньому [9].

Безсумнівно, що воєнний стан та руйнівні наслідки воєнної агресії на території України стали для багатьох підприємств стимулом до впровадження нових кроків у сфері сталого розвитку та ESG, оскільки цілі сталого розвитку становлять собою план, спрямований на забезпечення кращого та більш стійкого майбутнього для економіки [10, с. 38].

Зважаючи на динаміку надходжень та вилучень прямих іноземних інвестицій в Україну та з України за період 2019-2023 року варто відзначити, що інвестиційний клімат в Україні в порівнянні із повномасштабним вторгненням у 2022 році у 2023 році помітно зріс. Таблиця 1 відображає зміни

до повномасштабного вторгнення, в період повномасштабного вторгнення та станом на 2023 рік.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в Україні станом на 2019-2023 рр.

Рік	2023 р.	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.
Прямі іноземні інвестиції з України	6	529	-198	82	648
Прямі іноземні інвестиції в Україну	4095	1152	6687	-868	5860
Абсолютне відхилення прямих іноземних інвестицій відносно попереднього року	2943	-5535	7555	-6728	1405
Сальдо прямих іноземних інвестицій	+4089	+623	+6885	-950	+5212

Джерело: власна розробка автора (ів)

Дані, наведені в таблиці свідчать про те, що починаючи від 2023 року прямі іноземні інвестиції в Україні збільшилися в порівнянні із попередніми роками [11].

Попри виклики, спричинені повномасштабною воєнною агресією, Україна продовжує формувати прогресивні напрями сталого розвитку, орієнтовані на зелену економіку, відповідно до вимог євроінтеграції. Досягнення у впровадженні принципів сталого розвитку створюють сприятливі умови для підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені в період післявоєнного відновлення національної економіки.

Гносеологічна основа концептуальних економічних змін в Україні можлива завдяки впровадженню трансформаційних процесів через інноваційний підхід до сучасних аспектів сталого розвитку. У цьому контексті пріоритетними напрямками для реалізації прогресивного переходу до зеленої економіки є такі ключові вектори, визначені в таблиці 2.

Таблиця 2

Пріоритетні напрями розвитку зеленої економіки в Україні на період
2024-2025 рр.

Напрямки розвитку зеленої економіки в Україні				
Доступ до ринків G7 та ЄС	«Зелене» інвестування	Розвиток енергетичної інфраструктури	Виокремлення аграрного та металургійного секторів	Розвиток військово- промислового комплексу

Джерело: Фісуненко А. П. Аналіз основних тенденцій забезпечення
сталого розвитку зеленої економіки України європейська інтеграція [12]

Як слушно зауважують вітчизняні дослідники, перехід до зеленої економіки залежить від комплексу взаємопов'язаних чинників, що визначають можливості інтеграції сталих підходів у різні сектори економіки. Ці чинники ґрунтуються на концептуальних засадах і формують основу для впровадження екологічних, соціальних та економічних принципів, створюючи умови для їх подальшого розвитку. Ефективна політика стимулювання, включно з податковими пільгами, грантами та інвестиційними програмами для «зелених» проєктів, створює сприятливі умови, що сприяють залученню бізнесу до процесу трансформації. Водночас нормативна база повинна бути гнучкою, щоб адаптуватися до змін технологій і ринкових умов.

Економічна мотивація бізнесу є ще одним ключовим аспектом, адже підприємства прагнуть оптимізувати витрати та підвищити конкурентоспроможність. Використання екологічно чистих технологій і відновлюваних ресурсів зменшує залежність від нестабільних сировинних ринків, знижуючи ризики. Технологічний розвиток, зокрема інновації в енергетиці, перероблення відходів та управлінні ресурсами, є фундаментом для створення нових бізнес-моделей, які відповідають принципам зеленої економіки. Важливо, щоб ці технології були доступні для широкого кола підприємств, особливо для малого та середнього бізнесу [13, с. 78].

Для розвитку «зеленої» економіки в Україні доцільно реалізувати створення сприятливих інституційних умов для екологізації промисловості шляхом:

- зміни існуючих підходів до промислової політики, зокрема підвищення інноваційної активності, орієнтації управлінських рішень на розвиток «зеленої» економіки, а також посилення відповідальності за збереження ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля;
- розроблення нових ефективних регуляторних механізмів, що сприятимуть екологізації економічного та технологічного розвитку;
- відходу від вузькогалузевого підходу через забезпечення координації між секторами виробництва та елементами екосистеми у процесах регулювання та використання ресурсів;
- створення стратегії інноваційного та науково-технічного розвитку України, орієнтованої на «зелене» зростання;
- формування екологічної свідомості населення та підвищення екологічної культури в суспільстві.

Разом з тим, сектор зеленої економіки має розвиватися на основі створення сприятливого середовища для стимулювання еколого-інноваційних та інвестиційних процесів шляхом:

- впровадження податкових, кредитних і амортизаційних стимулів для промислових підприємств, що впроваджують екологічні технології або експортують наукоємну продукцію;
- розвитку інфраструктури інноваційної діяльності, включаючи створення технопарків, інноваційних бірж, консалтингових центрів та сертифікаційних органів;
- вдосконалення механізмів державного замовлення для освоєння науково-технічних розробок і технологій, які сприяють екологічності виробництва та підвищенню конкурентоспроможності продукції;
- фінансування на конкурентних засадах державних екологічних програм, спрямованих на розвиток науки та техніки в пріоритетних напрямках.

Сприяння розвитку енерго- та ресурсозберігаючих екологічно безпечних технологій має здійснюватися на основі створення ефективних механізмів залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій для підтримки екологізації інноваційної діяльності, страхування інвестицій і захисту прав інвесторів. Разом з тим, необхідно здійснювати державну підтримку проєктів та ініціатив з екологізації промисловості, а також стимулювання трансферу екологічних інновацій, впровадження як світових, так і вітчизняних екологічних розробок, використання інструментів і методів, що сприяють розвитку «зеленої» економіки [14, с. 68].

Повоєнна відбудова України у напрямку зеленої економіки повинна базуватися на чіткій та системній національній стратегії економічного відновлення з урахуванням середньо- та довгострокової перспективи. Водночас цей процес потребує впровадження комплексу ефективних механізмів, які забезпечать не лише масштабну екологізацію та «озеленення» традиційних галузей економіки, але й створення нових «зелених» секторів. Ці сектори повинні стати привабливими для інвесторів і виступати джерелом створення нових робочих місць. Залучення інвестицій у розвиток національної зеленої економіки має стати ключовим механізмом для забезпечення розширеного та екологічно орієнтованого відтворення суспільного продукту. Водночас обсяг щорічних інвестицій у зелений сектор має складати не менше 2% від валового внутрішнього продукту країни.

Інтеграція енергетичного сектору України до єдиного європейського енергетичного простору може стати своєрідним пілотним проєктом для конвергенції ключових економічних секторів та ринків України з європейськими секторами та глобальними ринками (зокрема, ринком торгівлі дозволами на викиди забруднювальних речовин). Що стосується інструментів інноваційного механізму для повоєнної відбудови зеленої економіки України, вони мають на меті забезпечити процеси зеленої трансформації, використовуючи як основний ресурс науково-технічний потенціал постіндустріального розвитку [15, с. 46].

Безперечно, ситуація в якій опинилася Україна досить складна, але не катастрофічна. Наразі необхідно продовжувати впроваджувати «зелені ініціативи», оскільки від їх ефективності залежатиме не лише добробут суспільства, а й країни адаптуватися до сучасних глобальних викликів і побудувати стабільну, стійку економіку. Майбутнє впровадження зеленої економіки, безперечно потребує значного фінансування, яке може забезпечуватися завдяки активній участі міжнародних фінансових організацій, залученню іноземних інвестицій та створенню сприятливих умов для розвитку внутрішнього бізнесу.

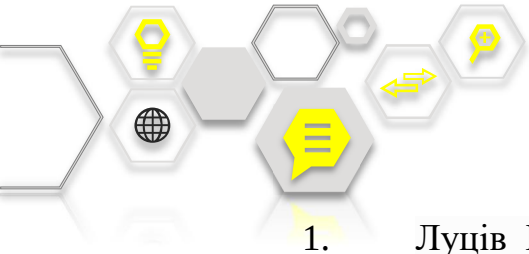
Інтеграція принципів сталого розвитку та екологізації наразі є ключовими секторами економіки, які можуть зробити Україну привабливішою для інвесторів, котрі орієнтуються на проекти, що відповідають ESG-критеріям. Формування прозорого правового середовища, запровадження податкових стимулів, грантів і субсидій для «зелених» ініціатив, а також розвиток інфраструктури для еколого-інноваційної діяльності сприятимуть посиленню довіри з боку міжнародних партнерів та фінансових установ. Впровадження екологічних стандартів у промисловість, енергетику, транспорт і сільське господарство сприятиме створенню нових робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності продукції на світових ринках і забезпеченню довгострокової економічної стабільності. Зелена економіка має стати фундаментом для формування сучасної, соціально відповідальної економічної моделі держави, яка здатна гармонійно поєднувати в собі екологічні, соціальні та економічні аспекти розвитку, тим самим сприяючи відновленню та зміцненню позицій України на міжнародній арені. Вважаємо, що для України подальший розвиток зеленої економіки – це один зі стимулів стати менш залежними від традиційних ресурсів, продовжувати розвивати відновлювальну енергетику, формувати енергетичну незалежність, засновану на відновлювальних джерелах енергії, зменшувати викиди в атмосферу і залучати міжнародні інвестиції. Наразі уряд докладає чималих зусиль для переходу до чистої енергії та зеленої трансформації енергосистеми України,

приймаючи нові нормативно-правові акти та низку Програм на їх основі. Таким чином розвиток зеленої економіки для України є стратегічно важливим напрямом, який забезпечує енергетичну незалежність, екологічну стійкість та економічне зростання, сприяючи інтеграції в глобальному секторі сталого розвитку.

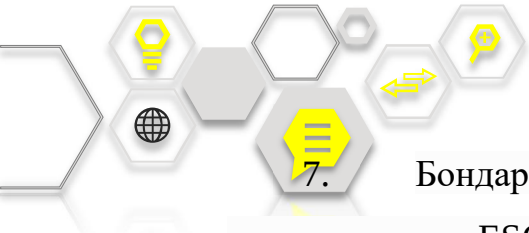
Висновки. Зелена економіка та фінансова система відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку, зокрема через активну участь інвесторів у фінансуванні екологічно орієнтованих проєктів. Інвестиції у відновлювані джерела енергії, енергоефективні технології та екологічну інфраструктуру створюють передумови для зниження екологічних ризиків та забезпечення довгострокової економічної стабільності. Важливим аспектом є впровадження ESG-принципів, які сприяють прозорості та підвищенню довіри до проєктів, спрямованих на збереження природних ресурсів і покращення соціального добробуту. Фінансова система повинна адаптуватися до нових викликів через стимулювання інвестицій податковими пільгами, грантами та гарантіями повернення вкладених коштів.

Досвід країн ЄС і США свідчить, що обов'язкові стандарти розкриття ESG-інформації роблять «зелені» проєкти привабливішими для інвесторів. В Україні пріоритетними є розробка регуляторної політики, яка сприятиме залученню інвестицій до формування зеленої економіки, та створення сприятливих умов для розвитку екологічних бізнес-моделей. Подальші дослідження мають зосереджуватися на ефективності фінансових інструментів, які стимулюють до розвитку зеленої економіки, оцінюючи її вплив на соціально-економічний розвиток держави, а також вивченні ролі інноваційних технологій у трансформації економічної системи. Таким чином, синергія інвестицій, інновацій та регуляторної підтримки сприятиме формуванню стійкої зеленої економіки, підсилюючи її необхідність в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Луців Б., Майорова Т, Луців П. «Зелені фінанси» в парадигмі сталого інвестиційного розвитку економіки України // Світ фінансів, 3(76). 2023. С. 64-76. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/50056/1/%D0%9B%D0%A3%D0%A6%D0%86%D0%92.PDF> (дата звернення 03.01.2025)
2. Яцун А., Вдовенко Н. Фінансові інструменти сталого розвитку в аспекті моделювання аграрного сектору економіки // Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. Випуск 5, 2024. С. 230-245. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/download/164/162/256> (дата звернення 02.01.2025)
3. Зубко В.В., Чербаджи Ю.Г. Роль фінансового права у забезпеченні сталого розвитку в Україні: зелена економіка та інвестиції // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, випуск 86 (3). 2024. с. 312 – 316. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/49-1.pdf> (дата звернення 04.01.2025)
4. Білоконь А. О. Особливості формування зеленої економіки України у міжнародному контексті. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №36, 2022. С. 12-18. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/36-2022/bilokon.pdf> (дата звернення 04.01.2025)
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон від 28.02.2019. №16. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення 04.01.2025)
6. Тарасова О. Особливості сталого інвестування в розвиток еколого-орієнтованої економіки. Вісник Хмельницького національного університету, випуск 6 (2). 2022. С. 168-77. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-62-29.pdf> (дата звернення 03.01.2025)

7. Бондаренко, Л., Блавт, А. Акценти інвестування у сталий розвиток на принципах ESG в умовах воєнного стану в Україні // *Економіка та суспільство*, (59). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-48> (дата звернення 03.01.2025)

8. Witkowska J. Foreign Direct Investment and Sustainable Development in the New EU Member States: Environmental Aspects. *Comparative Economic Research*. 2011. Vol. 14(3). P. 5–23

9. Townsend B. From SRI to ESG: The Origins of Socially Responsible and Sustainable Investing. *The Journal of Impact and ESG Investing*. 2021. 16 p.

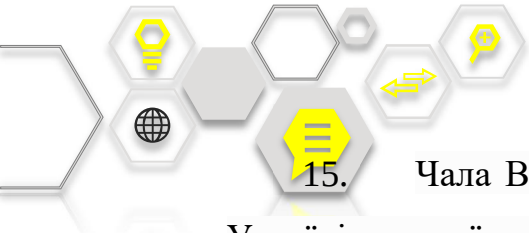
10. Бай С., Волобуєв М., Кандагура К. Ціннісне управління підприємством: зміни парадигми // *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. 128(6). С. 33–44.

11. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 04.01.2025).

12. Фісуненко П. А. Аналіз основних тенденцій забезпечення сталого розвитку зеленої економіки України європейська інтеграція. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. Випуск 12. 2024. С. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-03-03> (дата звернення 02.01.2025)

13. Пшибельський В. В., Шматковська Т. О., Колосок А. М. Засади формування зеленої економіки на основі розвитку соціальної відповідальності бізнес-структур // *Агросвіт*, Випуск 2. 2025. С. 75-80. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/download/5451/5506/12334> (дата звернення 04.01.2025)

14. Біла І. С., Красман Н. В. Розвиток «зеленої» економіки в Україні. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 4 (15). 2018. С. 65-69. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/15_2018/11.pdf (дата звернення 03.01.2025)

15. Чала В. С. Механізми реалізації стратегії повоєнної розбудови в Україні зеленої економіки. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Випуск 71. 2023. С. 42-47. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/10.pdf (дата звернення 04.01.2025)